Pochybení v lékařství – medicínské právo

Autor: Svoboda A., **Školitel:** Loyka S., Doc. MUDr. CSc. Ústav soudního lékařství a medicínského práva, LF UP a FN v Olomouci

Co je to „lege artis“ ?

Pojem lege artis (lat.) vznikl zkrácením z *de lege artis medicinae* (lat.), tedy podle pravidel umění lékařského.

V současnosti je obvykle vykládán jako takový preventivní, diagnostický nebo terapeutický postup, který odpovídá nejvyššímu dosaženému vědeckému poznání. V právnické literatuře pojem lege artis není zcela jasně definován. Podle ustanovení § 28 odst. 2 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, má pacient právo na poskytování zdravotních služeb na náležité odborné úrovni.

Tak je postup „lege artis“ v podstatě určen § 4 odst. 5 uvedeného zákona.

Obr. č. 1, Paragraf

§ 4 odst. 5 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách

„Náležitou odbornou úrovní se rozumí poskytování zdravotních služeb podle pravidel vědy a uznávaných medicínských postupů, při respektování individuality pacienta, s ohledem na konkrétní podmínky a objektivní možnosti“

Zdroj: http://1.bp.blogspot.com/-qLLeHS3WSj0/UJUy_7VshZI/AAAAAAAAAdc/42Ax0chTtkU/s1600/paragraf-723259.jpg, prevzal:12.4.2014

Co je to „non lege artis“ ?

Jakýkoliv postup, který nesplňuje pravidla pro označení *lege artis*, je postup *non lege artis*. Tak jako není jednoznačně právně definován postup *lege artis*, nemůže být definován ani postup *non lege artis*, který je vlastně opakem postupu *lege artis*. Ve zcela jasných případech postačuje stanovisko Ministerstva zdravotnictví. Pokud existuje několik škol nebo podložených názorů, není preference kterékoliv z nich postupem *non lege artis*.

V medicínské praxi se používá označení *non lege artis* nejen v situaci, kdy jde o postupy neověřené, ale i v situaci, kdy jde např. o postupy zastaralé, méně účinné nebo dokonce nebezpečné.

Za *non lege artis* se považuje např. homeopatie.

Kontroverze *non lege artis*

V některých situacích může být označení nějakého postupu jako non lege artis kontroverzní. Mezi takové postupy patří např. porody v domácnosti

Výjimky z *non lege artis*

Postup, který by byl jinak jednoznačně non lege artis nemusí být protiprávní, pokud je použit v několika specifických situacích.

- **Výzkum**

  Při výzkumu je zkoušen preventivní, diagnostický nebo terapeutický postup, který obvykle není široce přijímán odbornou veřejností, důkazy pro účinnost se teprve hledají a proto by se jednalo o postup non lege artis. Za splněné podmínek daných zejména Úmluvou o lidských právech a biomedicíně však jde o postup lege artis.

- **Krajní nouze**

  V krajní nouzi jde obvykle o situaci, kdy dvě právní normy vydávají protichůdné pokyny. Lékařovou povinností je odvrátit riziko pro pacienta i za cenu, že bude postupovat non lege artis.

- **Souhlas pacienta**

  Za non lege artis je pokládán jakýkoliv výkon, pokud s ním pacient nesouhlasí, tedy pokud nevyjádří informovaný souhlas. Výjimkou je situace krajní nouze, kdy nelze souhlas pacienta vyžádat.

- **Přání pacienta**

  Přání pacienta je podmínkou nutnou k tomu, aby byl daný výkon lege artis. Ani souhlas pacienta však lékaře neopravňuje k provedení výkonu, který je za daných okolností non lege artis.

Kdo posuzuje postup lékařů?

V náročné medicínské praxi zejména na poli diagnostiky ale i terapie dochází prakticky ve všech odvětvích medicíny k omylům, nezdarům, pochybením ba i k postupu „non lege artis“, tedy proti zákonu, nebo lépe proti lékařské doktríně. Je tedy nepochybné, že řada pacientů, jejich příbuzných a občanů obecně si stěžuje na postup lékařů a jiných zdravotnických pracovníků.

Aby si orgány činné v trestním řízení, policie, státní zastupitelství a soudy a samotná zdravotnická zařízení, praktičtí lékaři či specialisté učinili jasno, zda vůbec došlo v tom či onom případě k pochybení existují všude na světě, a to i v našem státě, různá odborná grémia nebo soudní znalci, kteří s vysokou odborností tyto případy řeší.

Jde především o odbornou komisi jmenovanou děkanem, která je oslovena převážně soudy či policií k vypracování znaleckého posudku nejvyšší třídy. Řešení stížnosti však může skončit i u jiných znaleckých ústavů jako jsou vybrané fakultní nemocnice nebo vědecká rada České Lékařské Komory.

Zvláštní postavení mají **nezávislé odborné komise** s obrovskou tradicí od roku 1969, které se až do platnosti nového zdravotního zákona č. 372/2011 Sb. s platností od 1.4.2012 nazývaly **znaleckými komisemi**. Nyní nezávislé odborné komise pracují obdobným způsobem jako předešlé znalecké komise. Jsou jmenovány krajským úřadem jako oblastní ve všech krajích ČR a Ministrem zdravotnictví jako nezávislá ústřední odborná komise.

Práce všech komisí je svým způsobem obdobná, tj. že základní obor, kterého se stížnost týká je zastoupen dvěma až třemi odborníky z daného oboru a všechny ostatní činnosti diagnostického a léčebného zásahu i na které nebyla mířena stížnost, musí být v komisi zastoupeny jedním odborníkem.

Příkladem může být nezdar nebo dokonce pochybení při operačním výkonu, kdy chirurgie nebo jiný obor s operačním programem je zastoupen minimálně dvěma odborníky, kteří vypracují odpovědi na otázky, které se týkají jejich odbornosti. Jde například o složení komise dvěma chirurgii, dále jedním anesteziologem, při komplikacích dalším oborem jako může být urologie, neurologie, neurochirurgie. A při následné pooperační léčebné péči připadá v úvahu odborník pro ATB terapii, mikrobiolog, alergolog apod.

Znalecké posudky mají jistou nepsanou hierarchii, kdy posudek znaleckého ústavu, tj. lékařské fakulty je považován jako nejvyšší. Jistou váhu v poslední době má i posudek Lékařské komory, neboť Lékařská komora jmenuje do odborné komise přední odborníky z řady významných fakultních a krajských nemocnic.

Pokud jde o řešení soudním znalcem, pak velkou nevýhodou je, že jde o jednu osobu, která má zapsanou jednu maximálně dvě specializace a řešení otázek mimo jeho specializaci mu vlastně nepřísluší a ani není schopen některé věci posoudit. Často se stává, že znalecký posudek vypracovaný jedním znalcem z jednoho oboru se jeví soudu jako nedostatečný, takže následuje usnesení soudu či opatření policie směřované buď na lékařské fakulty, fakultní nemocnice, či na kraje, ministerstvo a v neposlední řadě Českou Lékařskou Komoru.

Zdroje:

1. http://cs.wikipedia.org/wiki/Lege_artis_(l%C3%A9ka%C5%99stv%C3%AD), prevzal:12.4.2014
2. ZEMAN, Miroslav, a kol. *Chirurgická propedeutika*. 2.. vyd. Praha : Graga, 2000 (dotisk 2003). ISBN 80-7169-705-2. S. 524. (česky)
3. TOMISOVÁ, Michaela. Právní aspekty nedobrovolné sterilizace žen. *Via Iuris*. 2005, čís. I.Suppl., s. 2-8. ISSN 1802-4351.
4. MACH, Jan. Co je péče *lege artis* a kdo to posoudí?. *Medicínské právo* . , 29. 11 2007 [cit. 7. 9. 2008].
5. FORMÁNKOVÁ, Vlasta. Ústavněprávní aspekty náhrady škody a imateriální újmy na zdraví. *Medicínské právo*. , 29. 11 2007 [cit. 7. 9. 2008].
6. SACKETT, D.L.; ROSENGERG, W.M.C.; GRAY, J.A.M., HAYES R.B.; RICHARDSON W.S. Evidence based medicine: what it is and what it isn't. *BMJ*. 1996, roč. 312, čís. 7023, s.
7. 71-2. . ISSN 0959-8138. (anglicky)
8. MITHÖHER, Miroslav. K vymezení přístupného rizika a postupu lege artis. *Gynekolog*. 1998, roč. 7, čís. 5, s. 221. ISSN 1210-1133.
9. MAREČKOVÁ, Jana. Poskytování zdravotní péče lege artis. *Zdravotnické noviny* [online]. , 17. 2 2007 [cit. 7. 9. 2008]. ISSN 1214-7664.
10. Jan Mach: Právní poradna - Kdo posoudí, zda lékař postupoval lege artis?
11. GREENHALGH, T.. *Jak pracovat s vědeckou publikací*. Praha : Grada, 2003. ISBN 80-247-0310-6. S. 201. (česky)
12. http://www.sisyfos.cz/sisyfos/zpravodaj/sis02_01.htm - Stanovisko k homeopatii
13. Měchurová A: Odborné stanovisko k vedení porodů v domácnosti, Perinatologická sekce ČGPS
14. TOŠNER, Jindřich. Porod doma a porod do vody. *Gynekolog*. 2002, roč. 11, čís. 1, s. 36. ISSN 1210-1133
15. Eva Lábusová: Porody doma: Cesta do jiného světa
16. TĚŠINOVÁ, Jolana. Okolnosti vylučující protiprávnost a lékař. *Medicínské právo* [online]. , 29. 11 2007 [cit. 7. 9. 2008].